

Vybrané úpravy účetních dat při výpočtu ukazatele EVA a jejich dopady na jednotlivé položky finančních výkazů

Chosen Adjustments of Accounting Data at Calculation of the EVA indicator and their Effects on the Items of Financial Statements

Marie Staňková, Mária Režňáková, Michaela Beranová

Abstract

Purpose of the article In the Czech Republic, the concept of value-based management with the indicator of Economic Value Added (EVA) has come into the foreground in recent years. Currently, a range of important authors (e.g. Kislingerová, Mařík, and Neumaierová) is focused on this problem but no one of them describes effects of accounting data transformation on the items of financial statements while these data are intended to be taken from the managerial point of view. The managerial view on accounting data is necessary at calculation of EVA indicator. Then, this article is focused on the adjustments of financial statements prepared under the Czech accounting law in order to transform them into managerial data in accordance with the substance of value-based management.

Methodology/methods In the submitted paper, the logic-based methods are applied. Here, there are especially pair methods of analysis and synthesis. Chosen items of financial statements prepared under the Czech accounting law are analysed while synthesis forms a headstone of preparation of the financial statements for the value-based management based on economic value added.

Scientific aim The aim of the submitted paper is the methodological description of the effect of chosen accounting items transformation into managerial data. Especially the items of balance sheet and profit and loss statement are discussed in order to determinate disproportions between accounting and managerial point of view at EVA calculation.

Findings This article provides specific information about the methodology of accounting data transformation from the managerial point of view in order to calculate properly the indicator of NOPAT. The methodology is elaborated also in table illustration which includes the relations among accounting entries on the accounts, and the items of the balance sheet and profit and loss statement.

Conclusions The methodology of accounting data transformation into the managerial data could become a significant basis of managerial information systems which are supposed to be effective tools of value-based management that supports long-term creation of the business entity's value.

Keywords: Assests, Balance Sheet, Cost, Debts, Economic Value Added, Profit and Loss Statement, Revenue

JEL Classification: M41, G32

Úvod

Stále častěji se setkáváme s pojmem hodnotové řízení, které představuje cílené, aktivní a systematické ovlivňování hodnoty vlastníka podniku. Koncepce hodnotového řízení je charakteristická svým dlouhodobým zaměřením na trvalý rozvoj hodnot explicitním zapojením pracovníků, zákazníků a ostatních stakeholderů¹, operacionalizací vysoce agragovaných, hodnotově orientovaných špičkových ukazatelů k řízení až na úroveň operativních procesů a procesy managementu a nástroji, které podporují realizaci hodnotových cílů v operativní realizaci.

Tvorba hodnoty by neměla být usku-tečňována s jednorázovými silami, ale měla by probíhat trvale prostřednictvím definovaných operací. Mezi těmito operacemi lze zmínit např. i vhodný výběr a následný výpočet ukazatele měření tvorby hodnoty podniku.

Pro efektivní řízení rozvoje podniku lze využít hned několik moderních hodnotově orientovaných ukazatelů, mezi kterými je možné zmínit např. tržní přidanou hodnotu (Market Value Added - MVA), ekonomickou přidanou hodnotu (Economic Value Added - EVA) či např. ukazatel rentability investic stanovený na podkladě peněžních toků (Cash Flow Return On Investment - CFROI) aj.²

V předloženém článku je pozornost zaměřena na ukazatel economic value added – ekonomická přidaná hodnota a dále v textu pouze jako EVA.

Důvodů, proč byl zvolen ukazatel EVA, lze uvést hned několik. Je to dáno zejména díky konceptu EVA, který je založen na přístupu shareholder value³. Mimo jiné umožňuje vyjádřit nejen hodnotu podniku, ale také její změny, při výpočtu zohledňuje náklady na vlastní kapitál, je vhodný pro použití v systémech řízení podniku jako jediné kritérium pro dosažení určité výše hodnoty podniku. Za další pozitivum lze považovat možnost identifikace faktorů, které ovlivňují výpočet ukazatele EVA2.

1 Ekonomická přidaná hodnota

EVA je ukazatel výkonnosti podniku, založený podle mikroekonomické teorie na kategorii ekonomického zisku či nadzisku, což je výše dosaženého zisku po úhradě alternativních nákladů kapitálu. Koncept EVA pochází z počátku devadesátých let ze Spojených států a byl zpracován poradenskou firmou Stern Stewart & Co. Tvorba a výpočet ukazatele EVA je v centru zájmu mnoha autorů - např. Damodaran (2006), Young (2001), Zalai (2007), Kislingerová (2001), Dluhošová (2006), Maříková a Mařík (2001), Neumaierová a Neumaier (2002), Režňáková (2003) a další. (In: Staňková, 2009).

I přes existenci různých variant výpočtů ukazatele EVA je v tomto článku použit následující základní vztah (1):

$$EVA = NOPAT - (C \times WACC) \quad (1)$$

kde:

NOPAT - Net Operating Profit After Taxes (výsledek hospodaření z operativní činnosti podniku po zdanění)

C - Capital (celkový objem kapitálu vázaného v aktivech, který slouží k hlavní podnikatelské činnosti) = (vlastní kapitál + cizí úročný kapitál)

WACC - Weighted Average Cost of Capital (průměrné vážené náklady kapitálu)

Pokud je hodnota ukazatele EVA > 0, znamená to, že výnos z kapitálu je větší jak jeho cena, podnik tvoří hodnotu pro vlastníky. Pokud je hodnota ukazatele rovna nule, výnos pokrývá pouze náklady spojené s jeho získáním a v případě, že je EVA < 0, podnik získal výnos menší než náklady, čímž „ničí“ hodnotu pro vlastníka.

Podrobným rozbořem ukazatele EVA lze získat informace o následujících ukazatelích.

Net Operating Profit After Taxes (NOPAT) lze mimo výše uvedenou obecnou definici tohoto ukazatele definovat i jako: „Výstup dosahovaný z provozní činnosti, tj. výsledek dosahovaný základní podnikatelskou aktivitou (účelem, pro který podnik vznikl) s vyloučením výsledků dosahovaných finančními, mimořádnými a jinými aktivitami (např. pronájem pozemků).“ (Režňáková, 2003).

Z uvedeného plyne, že není možné hodnotu ukazatele NOPAT přímo převzít z účetních výkazů, ale je nutné provést úpravy účetních dat, jak je níže podrobně popsáno.

¹ Ostatních osob zainteresovaných na podnikání.

² Podrobné informace o hodnotových ukazatelích lze získat ze zdroje Vacík, 2004.

³ Shareholder Value = hodnota pro vlastníka.

Investovaný kapitál (C) představuje dlouhodobý investovaný kapitál, který je možné vypočítat jako součet vlastního kapitálu a úročených cizích zdrojů. Vedle tohoto modelu výpočtu z pasiv, lze využít také postupu zajišťujícího pouze kapitál nutný k provozním činnostem podniku, označovaný jako provozní kapitál.

Podstata provozního kapitálu vychází z toho, že přiměřená míra provozního kapitálu pokrývá výrobu a prodej, včetně nutných zásob, pohledávek a hotovosti, při respektování běžných závazků a lze jej vypočítat jako sumu provozních stálých aktiv a čistého pracovního kapitálu.

Čistý pracovní kapitál (2) je možné stanovit podle schématu (upraveno dle Mařík, 2007):

$$\begin{aligned}
 & \text{Zásoby} \\
 & + \text{pohledávky} \\
 & + \text{Kr. fin. majetek} \\
 & + \text{Časové rozlišení aktiv} \\
 & \text{Pracovní kapitál} \\
 & - \text{Krátkodobé závazky} \\
 & - \text{Časové rozlišení pasiv} \\
 & \text{Čistý pracovní kapitál}
 \end{aligned} \quad (2)$$

Průměrné vážené náklady kapitálu (WACC) představují cenu investovaného kapitálu. Sestávají se z nákladů na vlastní a cizí (dluhový) kapitál a představují minimální výnos, který musí podnik dosáhnout, aby uspokojil své investory.

Průměrné vážené náklady kapitálu (3) se dle Režňákové (2003) stanoví podle vztahu:

$$WACC = \left[rd \times \frac{D}{C} \right] + \left[re \times \frac{E}{C} \right] \quad (3)$$

kde:

rd - náklady cizího kapitálu (včetně daňového efektu),

re - požadovaná výnosnost vlastního kapitálu,

D - objem cizího kapitálu,

E - objem vlastního kapitálu,

C - celkový objem kapitálu = (D + E).

Úrokové náklady rd působí na celkové náklady kapitálu pozitivně. Je to dáno skutečností, že jsou daňově uznatelným nákladem. Úrokovou míru lze stanovit jako vážený aritmetický průměr hodnot získaných z uzavřených úvěrových smluv a vyjadřuje požadovanou vý-

nosnost věřitelů. Zjednodušeně je lze stanovit jako podíl úroků a úročeného cizího kapitálu.

Náklady na vlastní kapitál re^4 vyjadřují výnosnost vlastního kapitálu, kterou by investoři mohli získat investicí do alternativní investiční příležitosti při stejné míře rizika.

2 Úprava standardních účetních dat při výpočtu ukazatele EVA

Pro potřeby hodnotového řízení je nutné provést úpravy dat sledovaných v účetnictví podniku, které vstupují do výpočtu ukazatele EVA. Dle Maříkové a Maříka (2001) je možné provést více než 160 korekcí výsledku hospodaření z provozní činnosti⁵, který tvoří základ pro výpočet veličiny NOPAT. Vzhledem k odlišnostem jednotlivých podniků není možné stanovit konkrétní úpravy, ale každý podnik si je musí šít na míru.

Cílem těchto úprav je podpořit nejen rozhodnutí vedoucí ke zvyšování hodnoty podniku, ale také eliminovat zkreslení způsobené legálními účetními postupy, zobrazit skutečnou strukturu financování, a to úpravou o položky nezjištěné v rozvaze a v neposlední řadě vymezit operativní aktiva a k nim se vztahující náklady a výnosy.

Samotné úpravy pak spadají do oblasti operativní, financování, daňové a vlastnické.

V oblasti operativní je nezbytné očistit výsledek hospodaření z operativní činnosti podniku o všechny neoperativní náklady a výnosy, tzn. ty které ve skutečnosti neslouží k zajištění hlavní podnikatelské činnosti. Stejně tak je potřebné očistit i majetek podniku vykázaný v bilanci, ale k podnikatelské činnosti nevyužívaný.

V oblasti financování musí dojít k přesné definici zdrojů používaných k financování podnikatelské činnosti (investování). To znamená, že hodnota zdrojů vykázaných v rozvaze musí být doplněna o všechny zdroje použité k financování, jako jsou leasingové financování, tiché rezervy či různé jiné formy pronájmu.

Daňová oblast zachycuje změny v odstranění daňových efektů cizího financování z toho důvodu, že cizí financování má být zo-

⁴ Výpočet r_c lze nalézt např. ve zdroji: Kislingerová, a kol. (2004). str. 323.; Režňáková, (2003). str. 27.; Mařík, a kol. (2007). str. 215.

⁵ Jejich přesné znění je majetkem poradenské společnosti Stern Stewart & Company.

hledněno jen v kapitálových nákladech. Jde zejména o odstranění daňového zkresení vzniklého z vlivu leasingových splátek a jiných daňově zvýhodněných forem financování.

Poslední úpravami zasaženou oblastí je vyjádření vlastního kapitálu v reálné výši. Změny ve vlastním kapitálu jsou ovlivněny změnami aktiv v rozvaze. Jedná se hlavně o úpravy v nehmotném majetku podniku, jako jsou např. výdaje vynaložené na výzkum a vývoj, marketingový průzkum, získaný goodwill, aj., které nejsou považovány za náklady, ale za investici, která je do nákladů postupně rozpouštěna ve formě odpisů. Takovými úpravami bude ukazatel NOPAT relativně stabilizován, neboť nebude zatížen jednorázovými náklady. Úpravy ovlivní výši vykazovaných aktiv v rozvaze (budou upravena s ohledem na tržní ceny) a stejně tak bude v bilanci upravena hodnota vlastního kapitálu.

V praxi se provádí 5 až 10 klíčových úprav, mezi kterými lze doporučit (Maříková a Mařík, 2001):

- přičíst placené úroky, a to včetně implicitních úroků obsažených v leasingových platbách k operativnímu výsledku hospodaření,
- zvýšit čistá operativní aktiva o hodnotu majetku financovaného finančním leasingem,
- snížit čistá operativní aktiva o finanční investice, které nesouvisí s hlavní podnikatelskou činností,
- snížit čistá operativní aktiva o nedokončené investice, které se zatím k tvorbě současných výsledků nepoužívají,
- vyloučit z výsledku hospodaření nahodilé položky neopakovatelného charakteru jako např. náklady spojené s restrukturalizací, náklady a výnosy spojené s prodejem dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, výnosy plynoucí z rozpouštění nevyužitých rezerv či mimořádné odpisy majetku,
- započítat do výsledku hospodaření příp. zvýšení či snížení opravných položek na zásoby a pohledávky,
- snížit výsledek hospodaření o výnosy z provozně nepotřebných aktiv.

3 Vybrané úpravy účetních dat při výpočtu ukazatele EVA a jejich dopady na účetní výkazy

Aplikace ukazatele EVA do systému hodnotového řízení podniku vyžaduje úpravu standardních účetních dat na data upravená z manažerského pohledu. Podkladem pro jejich úpravu v podmínkách České republiky mohou být finanční výkazy účetní závěrky podniků, které ji sestavují. Účetní závěrka je nedílný celek a je tvořena v souladu s § 18 zákona č. 563/1991 Sb, o účetnictví (dále jen ZoÚ).

3.1 Účetní výkazy

Při výpočtu ukazatele EVA je pozornost soustředěna zejména na výkaz rozvaha a výkaz zisku a ztráty.

Rozvaha poskytuje přehled o majetku (aktivech) a zdrojích krytí majetku (pasivech). Upravené uspořádání a označování položek rozvahy sestavované v plném rozsahu vychází z přílohy č. 1 k vyhlášce 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen také jako vyhláška).

Výkaz zisku a ztráty poskytuje informace o dosažených nákladech, výnosech a výsledku hospodaření podniku. Upravené uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty sestavovaného v plném rozsahu vychází z přílohy č. 2 vyhlášky.

V níže uvedené metodické části textu je pro vyjádření výkazu rozvaha použita zkratka „R“ a pro výkaz zisku a ztráty zkratka „VZZ“. Pro zkrácení pojmu aktiva je použita zkratka „A“, pro zachycení pasiv označení „P“, nákladů „N“ a výnosů „V“. Zkratky „A“, „P“, „N“ a „V“ jsou v metodické části uvedeny vždy v tabulce za středníkem oddělovajícím označení řádku výkazu⁶.

3.2 Úpravy účetních dat na data manažerská v tabulkové ilustraci účetních zápisů a dopadů těchto zápisů do účetních výkazů

Dopady úprav účetních dat na data manažerská jsou níže ilustrovány také z hlediska účetních zápisů na syntetické účty. Pro označení syntetických účtů je použito pouze jejich číselné označení. Pro výklad tohoto číselného

⁶ Označení řádku výkazu je v metodické části zpracováno v souladu s uspořádáním a označováním položek výkazů dle Procházkové a Vlacha, (2010).

označení syntetických účtů je možné vycházet ze Vzorového účtového rozvrhu 2010 rozpracovaného na základě směrné účtové osnovy přílohy č. 4 vyhlášky č. 500/2002 Sb. ve znění pozdějších vyhlášek a ZoÚ.

Ve vzorovém účtovém rozvrhu není k nalezení účet 416. Jedná se o účet pomocný, který byl vytvořen k zachycení dopadů úprav

časně ponížít i stav jeho vlastního kapitálu. (Tabulka 1)

- hodnotu aktiv v rozvaze je nutné navýšit o položky dlouhodobého drobného majetku používaného k zajištění podnikatelské činnosti a při jeho pořízení hned zaúčtovaného do nákladů. Úprava účetních dat na manažerská pak zachycují převod hodnoty takového ma-

Tabulka 1 Očištění aktiv o finanční majetek, který přímo neslouží k podnikatelské činnosti

Účetní případ	Účetní předpis		Řádek výkazu	
	MD	D	R	R
Úprava zdrojů o obchodní podíl	416	062	A.II.2.; P	B.III.2.; A
Úprava zdrojů o hodnotu ostatních půjček	416	067	A.II.2; P	B.III.5.; A

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 2 Účetní dopady úprav dlouhodobého drobného hmotného majetku

Účetní případ	Účetní předpis		Řádek výkazu	
	MD	D	R i VZZ	R i VZZ
Převod dlouhodobého hmotného drobného majetku z nákladů do aktiv	022	501	B.II.3.; A	B.1.; N
Odpisy	551	082	E.; N	(-)B.II.3.; A

Zdroj: Vlastní zpracování

do položek vlastního kapitálu. Jeho slovní označení bylo stanoveno jako: „Úpravy vyplývající z přecenění majetku a závazků při převodu účetních dat na data manažerská“.

Účetní zápisy jsou prováděny podvojně na min. 2 souvztažných účtech. Pro zachycení účetního případu je použit účtovací předpis MD/D. Označení „MD“ představuje stranu „má dáti“ zvoleného účtu před lomítkem (nebo-li na vrub účtu) a písmeno „D“ slouží k označení strany „dal“ účtu uvedeného na straně pravé za lomítkem (nebo-li ve prospěch účtu).

Mezi příklady úprav účetních dat na data manažerská s dopadem provedených úprav do jednotlivých položek výkazů lze uvést:

- aktiva podniku X je nutné očistit o majetek, který ve skutečnosti neslouží k zajištění hlavní podnikatelské činnosti. Může se jednat o úpravu dlouhodobých aktiv a to např. o obchodní podíl podniku X na podniku Y či např. o hodnotu ostatních půjček podniku X půjčených podniku Z. Uvedené položky jsou v účetních výkazech vykázány v oblasti dlouhodobého finančního majetku. O tuto hodnotu je nutné stálá aktiva podniku X, konkrétně dlouhodobý finanční majetek ponížít a sou-

jetku z příslušného nákladového účtu na příslušný majetkový účet (např. dlouhodobý drobný hmotný majetek (DDHM) z účtu 501 na účet účtové skupiny 02 a dlouhodobý drobný nehmotný majetek (DDNM) z účtu 518 na účet účtové skupiny 01). Po zařazení majetku na příslušný majetkový účet je nutné zpracovat pro takovýto majetek odpisový plán v souladu s reálným opotřebením či morálním zastaráním majetku a zachytit v tomto důsledku jeho snižující se hodnotu ve formě odpisů do nákladů. Z účetního pohledu se pak jedná o úpravy účetních zápisů zachycené v Tabulce 2 modelově na samostatné movité věci (např. el. psací stroj) v ocenění nižším, než je stanoveno vnitropodnikovou směrnicí pro dlouhodobý hmotný majetek.

- oblast financování musí zohledňovat veškeré zdroje, které byly použity k financování provozní činnosti podniku. Mezi tyto zdroje mohou patřit i dotace. Některé podniky často využívají možnosti každoročního čerpání ne-

⁷ Jedná se o hodnotu snižující stav aktiv. Tzn., oprávky se budou z řádku B.II.3. odčítat. Snižují brutto hodnotu majetku. Vztahuje se i k Tabulce 6.

vratných dotací ze státního rozpočtu, které proúčtovávají při vzniku jejich nároku do ostatních provozních výnosů, či o ně poníží náklady, kterých se dotace přímo týká. Z účetního hlediska mohou nastat 2 situace hospodářských operací:

- a) podnik má nárok na dotaci, ale ke dni sestavení účetní závěrky mu nebyla vyplacena. Tento účetní případ je v účetnictví zachycen na účtech 346/648. Účet před lomítkem vyjadřuje v rozvaze pohledávku a účet za lomítkem představuje provozní výnos časově a věcně související se sledovaným účetním obdobím. V případě, že není ke dni sestavení účetní závěrky známa přesná výše hodnoty nárokové dotace, může být účet 346 nahrazen účtem dohadným a to 388. V některých podnicích je možné se setkat s výskytem účetního zápisu na účtu 385 (řádek 65 výkazu rozvahy) namísto účtu 346, což je účet časového rozlišení, který zachycuje nesoulad mezi vznikem výnosu běžného účetního období a příjmu, který nastane v období následujícím. Předpis pohledávky dotace ze státního rozpočtu na úhradu konkrétních provozních nákladů lze též zachytit účetním zápisem nárokové dotace a to na účtech 346/501.

hodnotu nevyplacené dotace aktiva a současně vykazované provozní výnosy či zvýšit ponížené provozní náklady. Důvodem pro jejich zrušení je skutečnost, že účetně zachycený předpis nevyplacené dotace zkresluje z manažerského pohledu skutečnou hodnotu dosaženého výsledku hospodaření.

V okamžiku, kdy byla dotace vyplacena, bude upravena rozvaha o hodnotu získaných zdrojů v oblasti vlastního kapitálu a ve výkaze zisku a ztráty dojde současně ke snížení provozních výnosů či zrušení ponížení příslušných provozních nákladů. Účetním zápisem jsou uvedené změny zachyceny v Tabulce 3.

V případě, že budou nevyplacené dotace ke dni sestavení účetní závěrky vyplaceny v následujícím účetním období, je nutné naopak o tyto dotační zdroje upravit ve sledovaném účetním období účetní zápis zachycený na účtech 221/346 způsobem zvyšujícím hodnotu zdrojů vlastního financování. Tzn., že jsou zvýšena aktiva i pasiva, a to účetním zápisem na účtech 346 (388 či 385)/416.

4. účetnictví je nutné upravit o hodnotu vykazovanou na účtu 451 – Zákonných rezerv. Pokud se jedná např. o prokazatelnou výši rezerv určenou na opravy majetku, bude tato

Tabulka 3 Účetní dopady úprav z titulu dotačních zdrojů

Účetní případ	Účetní předpis		Řádek výkazu	
	MD	D	VZZ	R
Převod vyplacených dotačních zdrojů z provozních výnosů do pasiv	648	416	IV.; V	A.II.2.; P
Převod vyplacených dotačních zdrojů z provozních nákladů do pasiv	501	416	B.1.; N	A.II.2.; P
Zrušení nevyplacené hodnoty dotačních zdrojů z provozních výnosů	648	346 (388)	IV.; V	C.III.6. (C.III.8); A
Zrušení nevyplacené hodnoty dotačních zdrojů z provozních nákladů	501	346	B.1.; N	C.III.6.; A

Zdroj: Vlastní zpracování

- b) dotace byla podniku ke dni sestavení účetní závěrky vyplacena. V tomto případě se účet 346 uvedený v předchozím bodě a) jako pohledávka nahradí účtem 221 jako navýšení peněžních prostředků na bankovním účtu.

Sledování skutečnosti, zda dotace byla, či nebyla vyplacena, má při převodu účetních dat na data manažerská své opodstatnění. V případě, že dotace nebyla ke dni sestavení účetní závěrky vyplacena, je nutné ponížit o tuto

hodnota ze závazků vyjmuta. Důvodem je, že se jedná o cizí neúročené zdroje, u nichž nelze určit náklady financování. Postup jejich vyloučení je zachycen v Tabulce 4.

5. účetní data podniku je nutné upravit o nájemné placené pronajímateli za majetek, který podnik potřebuje ke své podnikatelské činnosti. V rozvaze podniku není takový majetek zachycen. Ve výkaze zisku a ztráty v řádku B.2., a to na nákladovém účtu 518, je vykazována hodnota placeného nájemného. Dle

Tabulka 4 Účetní dopady úprav v oblasti rezerv

Účetní případ	Účetní předpis		Řádek výkazu	
	MD	D	R	VZZ
Zrušení tvorby zákonných rezerv	451	552	B.I.1.; P	G.; N

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 5 Aktivace operativního pronájmu pozemků a splátky nájemného za pozemky

Účetní případ	Účetní předpis		Řádek výkazu	
	MD	D	R	R i VZZ
Aktivace operativního pronájmu pozemků	031	416	B.II.1.; A	A.II.2.; P
Zrušení splátky nájemného	221	518	C.IV.2.; A	B.2.; N
Splátka nájemného	416	221	A.II.2.; P	C.IV.2.; A

Zdroj: Vlastní zpracování

konstrukce ukazatele ekonomické přidané hodnoty je nutné takový majetek aktivovat v ocenění dle § 24 zákona č. 563/1991 Sb., zákona o účetnictví a začít jej odepisovat. Specifickou oblastí, a v praxi se často vyskytující, je nájemné pozemků. I v tomto případě je nutné majetek aktivovat. Odepisovat se však pozemky nebudou, neboť se jedná o majetek, který odpisové politice nepodléhá a je zachycen v účtové skupině 03. Dále je nutné snižovat hodnotu vlastního kapitálu o skutečnou výši nájemného vypláčeného nájemcům z bankovního účtu.

Aktivaci hodnoty majetku ilustrovanou na pozemcích a splátky nájemného lze v souladu s účetními předpisy zachytit následovně. (Tabulka 5)

6. podniky často k financování své podnikatelské činnosti používají leasingové financování. U finančního pronájmu dochází ke složitějším úpravám než v bodě 5. Nejprve je nutné zvýšit o hodnotu finančních nákladů plynoucích z finančního leasingu operativní zisk. Je to z

toho důvodu, že se finanční náklady plynoucí z finančního leasingu chovají jako úroky z úvěru a jsou zohledněny již v průměrných vážených nákladech kapitálu WACC. Tzn., že z provozních nákladů budou přesunuty do nákladů finančních.

7. Dále je důležité upravit hodnotu splátek vázících se k předmětu leasingu zaúčtovanou v souladu s českými účetními předpisy do nákladů v rozvaze. Majetek se v podniku o hodnotu předmětu leasingu navýší. Pokud se jedná o majetek odpisovatelný, rozpouští se tato hodnota po dobu životnosti předmětu do nákladů v podobě odpisů zachycených v nákladech podniku. Na straně pasiv se vykazuje zůstatková hodnota najatého majetku jako dlouhodobý závazek.

Pojištění placené ve splátkách finančního leasingu nezvyšuje hodnotu majetku. To znamená, že tato hodnota vykázaná v nákladech i nadále v nákladech vykázanou zůstane. Úpravy popsané ve výše uvedených odstavcích jsou zachyceny v Tabulce 6.

Tabulka 6 Úpravy plynoucí z finančního leasingu

Účetní případ	Účetní předpis		Řádek výkazu	
	MD	D	R i VZZ	R i VZZ
Zrušení předpisu finanč. leasingu (původní předpis)	479	381	B.II.9.; P	D.I.1.; A
Zrušení splátek předmětu leasingu zachycených v nákladech	221	518	C.IV.2.; A	B.2.; N
Zrušení finančních služeb finančního leasingu	221	518	C.IV.2.; A	B.2.; N
Aktivace předmětu finančního leasingu	022	479	B.II.3.; A	B.II.9.; P
Odpisy předmětu finančního leasingu	551	082	E.; N	(-) B.II.3.; A
Skutečná splátka závazku	479	221	B.II.9.; P	C.IV.2.; A
Finanční služby z finančního leasingu	562	221	N.; N	C.IV.2.; A

Zdroj: Vlastní zpracování

Před provedením výše uvedených úprav plynoucích z finančního leasingu, je nutným předpokladem mít kompletní leasingové kalendáře, a zpracované odpisové plány majetku finančního leasingu, který je zařazen do aktiv podniku.

4 Diskuse

Ve výše uvedeném textu je pozornost zaměřena na informace vykazované ve finančním účetnictví upravené z manažerského pohledu. Tyto informace slouží jako podklad řídicím pracovníkům pro řízení hodnoty podniku. Aby bylo zajištění hodnotového řízení podniku na co možná nejkvalitnější úrovni, je nutné poskytovat řídicím pracovníkům informace o skutečném a žádoucím průběhu podnikatelské činnosti v účetním systému. V tuto chvíli již nikoliv v účetním systému ve smyslu informací, které poskytuje finanční účetnictví, ale ve smyslu účetního systému z manažerského pohledu (dále jen manažerský systém). Tento manažerský systém musí řídicím pracovníkům poskytovat informace s minimálním zpožděním za skutečným průběhem hospodářských operací, musí mít spolehlivou vypovídací schopnost a musí být srovnatelný se zvolenou základnou (v čase, mezi úseky, apod.). Manažerský systém se musí stát objektivním podkladem pro identifikaci minulého vývoje a predikci vývoje budoucího. Informace poskytované manažerským systémem musí umožnit řídicím pracovníkům identifikovat faktory vývoje pro dosažení správných rozhodnutí nejen na operativní, taktické ale zejména strategické úrovni řízení vedoucí k dosahování hodnoty v dlouhodobém časovém horizontu.

Růstu hodnoty v dlouhodobém časovém horizontu lze dosáhnout za podpory mnoha dalších hodnotových nástrojů. Tyto nástroje musí zohledňovat podnikem stanovenou hodnotovou koncepci řízení a hodnotová měřítka, jimiž se bude maximalizace hodnoty podniku sledovat.

V předloženém článku je pozornost upírána na ukazatel EVA. Při jeho výpočtu je důležité dodržovat stejný způsob stanovení jednotlivých vstupních veličin, aby byly v jednotlivých obdobích stále srovnatelné. Protože při výpočtu tohoto ukazatele dochází k několika zásadním úpravám v samotných účetních datech, je vhodné při zavádění tohoto ukazatele do podnikové praxe integrovat výpočet ukazatele EVA do

stávajícího informačního systému. Toho lze dosáhnout pouze při splnění určitých předpokladů a to:

1. informační systém je vhodné repasovat na takový informační systém, který bude připravovat vstupní údaje podle způsobu výpočtu EVA,
2. informační systém musí umožňovat úpravy vstupních veličin EVA,
3. v informačním systému je nutné nadefinovat období, za které se bude EVA vypočítávat,
4. při výpočtu ukazatele EVA je nezbytné s informačním systémem propojit systém účetní.

Systém účetní je možné propojit s informačním systémem při výpočtu ukazatele EVA dle navržené metodiky převodu účetních dat na data manažerská popsané v kapitole 3 článku. Tato metodika může být rozpracována až na úroveň analytických účtů a doplněna o informace z podrozvahové či operativní evidence a o jiné vnitropodnikové informace.

Transformaci účetního systému na systém manažerský uvedenou v předloženém článku není nutné považovat za jedinou správnou, ale lze ji považovat za významný přínos v oblasti implementace hodnotových měřítek, v tomto případě ukazatele EVA, do podnikové praxe, a to pro podniky všech velikostí. Je to dáno skutečností, že v současné době neexistuje žádný návod k aplikaci hodnotových měřítek do podnikové praxe v konkrétních jednotlivých postupových krocích, zejména pak takový, který by popisoval dopady provedených účetních úprav na jednotlivé položky finančních výkazů sestavených v souladu s českými účetními předpisy. Tuto skutečnost lze považovat za nedostatek stejně tak, jako zjištění, které vyplývá z empirických poznatků, a to že podniky neimplementují hodnotová měřítka do řízení své finanční výkonnosti zejména z obav náročnosti a složitosti úprav údajů vstupujících do výpočtů hodnotových měřítek a dále pak z obavy nákladného spravování informačního systému.

Tímto článkem se dokládá, že převod dat účetních na data manažerská sice vyžaduje v podmínkách České republiky větší zásahy do finančních výkazů podniků, které ji sestavují, ale současně prokázal, že převod dat účetních na data manažerská je zvládnutelný pro všechny podniky, které jsou účetní jednotkou dle §1 Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Imple-

mentaci hodnotových měřítek, tolik žádoucích pro růst hodnoty podniku v dlouhodobém horizontu, lze dosáhnout za splnění výše uvedených předpokladů a za pomoci vhodného softwarového vybavení podniku, kterým se může stát i běžně dostupný tabulkový procesor Microsoft Excel.

Závěr

Základním předpokladem úspěšné implementace ukazatele EVA – ekonomická přidaná hodnota do hodnotového řízení podniku je správné stanovení výsledku hospodaření z operativní činnosti podniku a to veličiny NOPAT – net operating profit after taxes. Předpokladem jeho správného stanovení je úprava standardních účetních dat na data manažerská. I přes mnohé publikace, které se zabývají problematikou úprav vstupních dat do výpočtu ukazatele EVA, není žádná taková, která by popisovala dopady provedených účetních úprav na jednotlivé položky finančních výkazů sestavených v souladu s českými účetními předpisy, které se stávají podkladem pro úspěšné provedení výpočtu EVA.

Cílem tohoto článku na základě této skutečnosti bylo metodicky popsat dopad vybraných úprav účetních dat při jejich převodu na data manažerská do jednotlivých položek základních finančních výkazů a to rozvahy a výkazu zisku a ztráty s akcentem na ukazatel EVA.

References

Damodaran, A. (2006). *Damodaran on Valuation. Security Analysis for Investment and Corporate Finance*. 2nd ed. USA: John Wiley & Sons. 685 pp.

Dluhošová, D. (2006). *Finanční řízení a rozhodování podniku*. 1st ed. Praha: Ekopress, s. r. o. 191 pp.

Kislingerová, E. (2001). *Oceňování podniku*. 2nd ed. Praha: C. H. Beck. 367 pp.

Kislingerová, E. a kol. (2004). *Manažerské finance*. 1st ed. Praha: C. H. Beck. 714 pp.

Mařík, M. a kol. (2007). *Metody oceňování podniku. Proces ocenění – základní metody a postupy*. 2nd modified and extended ed. Praha: Ekopress, s. r. o. 492 pp.

Maříková, P. a Mařík, M. (2001). *Moderní metody hodnocení výkonnosti a oceňování podniku*. 1st ed. Praha: Ekopress, s. r. o. 70 s.

Neumaierová, I. a Neumaier, I. (2002). *Výkonnost a tržní hodnota firmy*. 1st ed. Praha: GRADA Publishing, a.s. 216 pp.

K podpoře dosažení tohoto cíle je v článku nejprve věnována pozornost samotnému výpočtu ukazatele EVA a podrobnému rozboru jeho vstupních veličin. Dále je část textu článku zaměřena na popis metodické části z pohledu úprav standardních účetních dat na data manažerská pro správné stanovení veličiny NOPAT a jeho relativní stabilizaci. Pro názornou ilustraci převodu dat účetních na data z manažerského pohledu slouží kapitola třetí. Jejím obsahem jsou upravené výkazy rozvahy a výkaz zisku a ztráty, ze kterých vychází výpočet veličiny NOPAT, stejně tak jako účetní zápisy na příslušné účty dle Vzorového účtového rozvrhu Vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů s vazbou na číselné označení řádků upravených účetních výkazů. Tímto postupem je zajištěna názorná ukázka úprav finančních výkazů dle metodiky účetních dat na data manažerská. Takto upravené finanční výkazy mohou usnadnit cestu převodu běžných informačních systémů na systémy manažerské.

Je nutné si uvědomit, že běžné účetní informační systémy jsou pro výpočet ukazatele EVA nepostačující a nedokáží bez větších zásahů připravovat vstupní údaje pro výpočet ukazatele EVA. Díky metodice převodu účetních dat na data manažerská se mohou stát právě takto upravené finanční výkazy významným podkladem pro vytvoření manažerského informačního systému.

Procházková, D. a Vlach, P. (2010). *Vzorový účtový rozvrh; Rozvahy a výsledovky 2010*. Ostrava: Sagit, a. s. 48 pp.

Režňáková, M. (2003). *Finanční management*. 1st part. 2nd ed. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská. 116 pp.

Staňková, M. (2009). *Možnosti využití principů hodnotového managementu k tvorbě systémů odměňování*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská. 143 pp. Vedoucí disertační práce doc. Ing. Mária Režňáková, CSc.

Vacík, E. (2004). *Měření výkonnosti podnikatelských projektů i podniků, metody a postupy při řízení podniku na základě sledování růstu jeho hodnoty (Value Based Management)*. (poslední změna: 7. 4. 2004). Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická. 53 pp. [online] [citováno 2007-12-26] Dostupné z <http://www.kip.zcu.cz/kursy/SM/index2002.htm> Vyhláška č. 500/2002 Sb., ve znění p. p.

Young, S. D. and O'byrne, S. F. (2001). EVA and value based management: a practical guide to implementation. New York: McGraw Hill. 493 pp.

Zalai, K. a kol. (2007). Finančno-ekonomická analýza podniku. 1st ed. Bratislava: SPRINT vfra. 358 pp.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění p. p.

Author (s) contact (s)

Ing. Marie Staňková, Ph.D.

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta podnikatelská, Ústav financí
Kolejní 2906/4,
612 00 Brno, Česká Republika
E-mail: stankova@fbm.vutbr.cz

Doc. Ing. Mária Režňáková

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta podnikatelská, Ústav financí
Kolejní 2906/4,
612 00 Brno, Česká Republika
E-mail: reznakova@fbm.vutbr.cz

Ing. Michaela Beranová, Ph.D.

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta podnikatelská, Ústav financí
Kolejní 2906/4,
612 00 Brno, Česká Republika
E-mail: beranova@fbm.vutbr.cz

Doručeno redakci: .30.9.2010

Recenzováno: 8.11.2010

Schváleno k publikování: 30.11.2010